

De tongen geraakten los in de Vlaamse dorpen. De een wist dit, de ander wist dat. Men wees sommige personen met de vinger aan en fluisterde, dat ze voorzeker handlangers van Bakelandt waren.

't Mag vreemd schijnen, dat vele verdachte personen, twee, drie jaar ongestoord rondliepen. Maar zo groot waren de schrik en de vrees voor de rovers, dat niemand waagde enig vermoeden te kennen te geven, al wist men nog zoveel bijzonderheden aangaande landlopers.

Men vreesde de straf der rovers. En de wraakneming op de schout van Rozebeke, de ongehoorde stoutmoedigheid der bandieten, werkten hiertoe krachtig mee. Maar nu hoorde men van aanhoudingen, en scheen de kracht der bende gebroken. Nu durfde men weer spreken.

Men vertelde nu ook van een misdaad bij boer Spilliaert, die te Pittem, een groot gedoe had.

Boer Spilliaert was niet altijd een grote boer geweest. Voor de inval der Fransen was hij slechts een klein boerke, dat zeer moeilijke dagen had gekend en zich doorgaans met roggebrood en een kom bottermelk had moeten tevreden stellen.

Maar toen de Fransen hier de baas waren en moeilijke dagen voor onze bevolking aanbraken en alles vreselijk duur werd, zodat men bijna geen wittebrood meer zag en men in de deeg alle kortigheden, zemelen en zand bakte, had Spilliaert ineens een grote welstand in zijn leven gekend. Hij was gaan woeke-ren in koren en ander graan.

In de kelder, onder het geitenhok, had hij talrijke zakken graan wegge-moffeld en toen de speurhonden bij hem waren aangeland om huiszoekingen te doen, had hij hen onnozel weg in de ogen gekeken en gezeid:

— Wat zou er hier te rekwireren zijn. Ik heb nooit iets anders gehad dan een roggeboterham. Ga liever de rijke boeren eens afsnuffelen en laat de arme mensen met vrede.

Dit was zo stout gesproken dat de speurhonden waren afgedropen na de bemerking te hebben gemaakt dat er inderdaad bij die arme drommel, die slechts één plaats bezat tot woonst, keuken en slaapkamer, er niets te verhap-zakken was.

Van die dag begon de welstand van Spilliaert. Stilletjes aan verkocht hij het graan. Eerst met kleine hoeveelheden. Maar vele kleintjes maken spoedig één groot. Het was met een kilo ineens, dat hij het graan versjachelde in de naburige plaatsen. Het graan ging toen van twintig tot dertig frank het pond, want overal was de oogst gerekwireerd geweest en nergens vond men nog deze onontbeer-lijke spijze.

Al de boeren waren gebrandschat geweest, maar Spilliaert had met een fijne speurzin geroken hoe hij uit de ellende zou geraken.

De enkele zakken die aan de speurders waren ontsnapt, hadden weldra een mooi sommetje opgebracht.

Met dit kleine fortuin kocht hij nieuw graan waar hij wist dat het te vinden was. Hij hield het lange tijd in en verpatste het dan weder tegen woekerprijzen.

Spilliaert was een vrek. Hij potte met angstvalligheid ieder geldstuk, kocht zwarte goederen op, werd een flinke eigenaar en bewoonde eindelijk een grote hoeve te Pittem.

Maar het was niet alleen in graan dat hij speculeerde. Zijn kooplust was ontwaakt. Hij kocht vee op, dreef handel in oud goud en in zilver kortom in alles wat na zekere tijd in waarde stijgen zou.

Vele praatjes deden de ronde over de toenemende rijkdom van de woekeraar.

Men wees hem met de vinger na, men wist overal dat hij kerkelijk goed had gekocht dat men toen « zwart goed » noemde en hij werd van niemand gaarne gezien.

Maar Spilliaert zat niet veel in met het oordeel der mensen.

Hij was een mensenhater en dat hij geen vrienden bezat kon hem niets, maar in het geheel niets schelen. Hij was rijk en verlustigde zich in 't tellen van zijn goud dat in een groot vat was opgestapeld.

Hij verkocht en kocht alles en hield op de duur een kruidenierswinkel op na, een Epicerie zoals er trots op zijn raam pronkte om de Fransen plezier te doen, en waar natuurlijk alles tegen woekerprijzen werd verkocht.

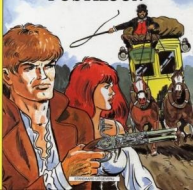
Zijn schat had hij niet in de kelder bedolven, hij wist hoe gevaarlijk deze plaats was, omdat iedereen zijn geld in de kelder begroef, maar in een vat met een dubbele bodem.

Hoewel het bijna opgepropt zat met klinkende munt, had hij er bovenaan een ondoordringbaar deksel op gevestigd dat hij vulde met vuile stroop.

Toch was de dag nakend, dat Spilliaert van zijn schone schijven zou ontlast worden.

BAKELANDT

DE VERDWENEN POSTILJON

Illustratie: H. van der Vliet

Op zekere dag ontving hij het bezoek van een paar Fransen die zegden bij hem een onderzoek te komen doen.

Dit gebeurde meer.

Maar Spilliaert had hiertegen nooit een bezwaar. Hij stopte, hoe gierig hij ook was, steeds de spuerversers een paar blinkende goudstukken in de hand en na een vluchtig en oppervlakkig onderzoek trok men er uit.

Maar deze Fransen lieten zich niet vangen.

Er was bij hen Ros Jaakske, een jonge kerel, die reeds meer dan een boer verklikt had. En de aanwezigheid van deze kerel beduidde niets goeds voor de woekeraar.

Men zocht alles af zonder iets te vinden. Men lichtte alle deksels op, doorzocht alle hoeken en kanten, van de kelder tot de zolder werd niets onverlet gelaten. Men klopte op vloeren en muren, brak hier en daar een plank uit, maar dit nauwkeurig onderzoek leverde geen uitslag op.

Ros Jaakske wist dat er geld in huis was, veel geld. Men begon dan de vloeren en de muren te behameren, deksels op te lichten, maar Spilliaert liet rustig begaan.

Jaakske vezelde met de Fransmannen en het kwam Spilliaert voor dat deze felt in 't Vlaams antwoordden, want het klonk zonderling naar het West-Vlaams.

Maar hij gaf er verder geen acht op 't Gebeurde nog wel eens dat Vlaamssprekende Fransen bij hem in huis waren gevallen, wanneer zij van de streek van Cassel en Duinkerken kwamen en aldus had dit niets te betekenen.

De mannen stonden in de winkel te fluisteren toen Jaakske opeens van woede tegen een vat schopte en hij plotseling van kleur verschoot.

Hij meende een verdachte klank te horen, rukte het deksel van het vat en zag brij van vuile stroop.

— Eigenaardig, mompelde hij, eigenaardig.

En hij bekeek nieuwsgierig het onsmakelijke vocht.

— Nondekeu! bromde hij, dat is stroop die muziek voortbrengt.

En hij stak er zijn vinger in.

— Kijk, nu! deed hij nog meer verbaasd. Die stroop schijnt mij van onder verhard te zijn. Mijn vinger kan er met moeite door.

Zijn twee makkers zagen verbaasd aan. Hij knipoogde eens en zegde:

— Ik moet een hamer en een breekijzer hebben.

Men zocht en vond het gereedschap.

Spillaerts harte was maar een boontje meer groot.

Hij was lijkgrauw geworden.

— Laat dit maar, zeide hij, wat moet ge me dit breekijzer?

— Gaat u niets aan! zei Jaakske.

De Fransen dreven de handelaar achteruit.

— Maar ik wil niet dat hij mijn vat kostelijke stroop in duigen slaat en op de grond laat uitlopen, riep hij.

— Ge hebt hier niets te willen!

— 't Is mijn eigendom.

Een der Fransen haalde de schouders op.

Jaakske had het breekijzer in de stroop gestoken en vond dadelijk weerstand.

— Nondekeu! zei hij, er zit een dubbele bodem in.

Het breekijzer was op een zinken bodem terecht gekomen en kraste. Jaakske bracht nu het ijzer tussen hout en zink en lichtte de in 't vat aangebrachte bodem op.

Hij goot de stroop weg en uitte een kreet van verrassing.

— Een vat geld! riep hij.

— Het is het mijne, eerlijk het mijne! riep Spilliaert.

Hij liep op Jaakske toe.

— Afblijven! huilde hij. Dat is geen verboden waar.

— Sluit de deur! beval de overste aan zijn makker, fluisterend.

Deze gehoorzaamde.

— Ik zal een klacht indienen! riep Spilliaert. Gij hebt het recht niet mij van mijn geld te ontroven.

— Natuurlijk niet! zei de overste kalm. Er is hier ook geen sprake van ongerechtigheid. Maar ge weet wel dat de wet van 2 Ventôse jaar IV zegt, dat al het gouden geld tegen assignaten moet ingewisseld worden.

— Dan ben ik geruineerd!

— Assignaten is het geld door de Republiek in omloop gebracht.

— 'k Veeg mijn hielen aan de Republiek!

— Man, pas op uw woorden.

— Wat scheelt me uw Republiek. Ge zijt een bende rovers.

Spilliaert kreeg op een wenk van de overste, het breekijzer tegen zijn voorhoofd. Jaakske had flink door geslagen om een os neer te vellen.

Spilliaert draaide op zijn hielen rond en viel als een zware massa op de vloer.

— Opperbest! lachte de overste. En nu vlug gewerkt.

Men laadde de aanzienlijke buit in kleine zakjes over.

Een rijtuig werd in het dorp opgeëist en daar legde men de schat in neder om te vervoeren.

Jaakske ging links en rechts nog eens snuffelen of er niets van zijn gading was, en laadde het op de kar.

Spilliaert bleef steeds bewusteloos liggen.

— Kapitein, vroeg hij, want de in Fransen verkleden waren niemand anders dan Bakelandt en een zijner handlangers, kapitein zal ik de woekeraar nog een slagske geven?

— Laat hem maar liggen! zei de kapitein, hij zal ons niet meer storen.

Hierop verdwenen zij met de schat van de woekeraar.

Deze kwam eerst lange tijd nadien tot het bewustzijn terug. Maar de beroving van zijn geld was de oorzaak dat hij enkele maanden later van verdriet naar het graf verhuisde.

Van Jaakske vernam men sedert niets meer.

En nu kwamen de tongen los om ook deze misdaad aan te klagen.

Op zekere avond kreeg de meier van Hooglede, 't lieve dorpje op een uur afstand van Roeselare, een zonderling bezoek. 't Was boer Defrancq, die zich bij de magistraat aangemeld had.

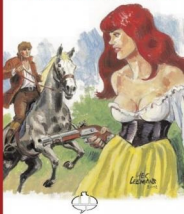
— Kent ge Pieter Verplancke? vroeg Defrancq.

— Die boef! Wie zou hem niet kennen, de schelm, die zo dikwijls de rust van ons dorp stoort?

HED. LITMANS

BAKELANDT

DE VERDWENEN POSTILJON

— Ik ben zeker, dat hij een handlanger van Bakelandt is.

De meier spalkte de ogen open.

— Bakelandt! stotterde hij.

— Ik had eerder moeten spreken, vervolgde de landbouwer, ik weet het. Maar 'k durfde niet. Die Verplancke heeft bij mij willen inbreken.

Luister dan :

Op een nacht hoorde ik een ruit breken. We stonden op 't punt naar bed te gaan. Ik dacht seffens aan inbrekers. 't Gerucht kwam uit het achterhuis. Haastig ging ik zien. Verbeeldt u mijn schrik toen ik door het gebroken venster een hand verschijnen zag. Ik pakte ze vast. Maar de dief riep : « Als ge me niet loslaat, zal ik u vinden ! ». Van angst liet ik de schelm gaan. 'k Weet zeker, dat het Verplancke's stem was.

— En ge komt dat nu nog vertellen ! riep de meier berispelend uit.

— Ik vreesde de wraak der rovers, verontschuldigde Defrancq zich.

— En ge zijt overtuigd, dat het Verplancke's stem was ?

— Ik zou er bijna een eed op durven doen. Maar laat ik voort gaan om te bewijzen, dat hij tot de bende behoort. Toen ik de laatste keer met vrouw en kinderen van Kortemark-kermis kwam, hebben wij iets vreselijks gezien. 't Was heldere maneschijn, klaar als over dag. Toen we de Belle Vue voorbij waren, zagen we een man messen spoelen in de waterput van Jozef Collie. Mijn vrouw en ik herkenden Jozef Verplancke.

— Hoe wilt gij, dat wij de rovers vangen als ge ons zulke dingen verzwijgt ? sprak de meier verwijtend, toen de boer geëindigd had. Maar ja, ge vreesde de rovers. Ik kan dat begrijpen. Jozef Verplancke zal niet lang meer vrij blijven.

— Mijnheer de meier, mag ik nog wat vragen ?

— Wat dan ?

— Ge zult aan niemand zeggen, dat ik u dat verteld heb. Ik woon erg eenzaam, ik heb vrouw en kinderen. En de rovers...

— Ja, ja, 'k versta u. Voorlopig zal ik uw naam verzwijgen. Later zult ge natuurlijk moeten getuigen. Maar stel u gerust, vriend, 't zal weldra amen en uit zijn met Bakelandt's bende. Ze vermindert met de dag. Gisteren heeft men twee meisjes nabij Pittem aangehouden, twee deernen, die ook al bij de rovers behoorden !

— Twee meisjes ! herhaalde de pachter.

— En nog maar twintig tot vijf en twintig jaar oud. Een er van is de dochter van een zekere Verleye die al achter de grendels zit. De andere schijnt medeplichtig te zijn aan de moord op Catharina De Smet, ge weet wel die boerin van Pittem. Maar, ik mag niet langer meer klappen. Verplancke moet gevangen genomen worden.

De meier nam zijn maatregelen. Jozef Verplancke werd de volgende avond aangehouden, en ook naar Brugge vervoerd. We hebben de kapitein dikwijls horen spreken over de gebroeders Verplancke. Ofschoon beide schelmen voortgingen hun beroep uit te oefenen, namen ze toch deel aan de voornaamste rooftochten.

Nu was een van hen in de kerker. 't Vermoeden van 't gerecht was eveneens op de tweede gevallen. Men had besloten ook hem op te sluiten.

Ten zuiden van Hooglede lag de hoeve van Ignaas Huyghebaert. Daar de tijden slecht waren, deed de boer al wat hij kon om zijn inkomsten te vermeerderen en had er in toegestemd kost en inwoon te geven aan Hendrik Verplancke, die, evenals zijn broeder, zager van beroep was.

Huyghebaert bezat een stiefzoon, die algemeen bekend stond onder de naam van Dicten Bel.

't Was een goede jongen, die op de hoeve zijn best deed, om de zaakjes wel te doen rollen. Zijn stiefouders beschouwden hem dan ook als een eigen kind.

Op de avond der aanhouding van Jozef kwam Dicten uit de herberg. 't Was al laat.

De jonkman spoedde zich naar huis, te meer daar het regende.

— Dwaas om zo mijn tijd te verbabbelen, mompelde hij, maar 't duurde lang, eer we het eens waren over die geschiedenis van Bakelandt. Sommigen beweren, dat de kapitein gevangen is, maar ik heb van verschillende kanten gehoord, dat hij nog op vrije voeten loopt.

Over dat punt hadden de herbergbezoekers geredetwist en daar ieder zijn nieuws maar van « horen zeggen » wist, geraakte men ook niet 't akkoord.

— Vader en moeder en Verplancke zullen al slapen, vervolgde Dicten bij zich zelve. Ik zal dus moeten kloppen, om binnen te kunnen. Wel, dat is vreemd, de hofpoort staat open. Wat mag dat betekenen?

Plotseling stond er een man naast Bel. Deze verschrok hevig.

— Vrees niet, sprak de vreemdeling, 'k ben een officier van politie.

Maar deze mededeling maakte de jongeling nog angstiger. Wat had de politie hier te doen?

— Ik moet bij u in huis, vervolgde de gerechtsdienaar.

— Bij ons in huis? stammelde de jongeling nog meer verwonderd.

— Ja en wat rap, als 't u belijft. 't Is verwenst koud buiten en ik word doornat. Open dus de deur.

— Ik moet roepen, want de deur is gesloten.

— Ga... Maar, wacht even. Ik moet u iets vragen. Wie woont hier?

— Wel, mijn ouders en ik.

— En wie nog? Zijn er knechten of werklieden?

— Neen, maar wij houden een kostganger.

— Hoe heet die?

— Jozef Verplancke.

— En komt hij 's avonds dikwijls laat thuis?

— 't Gebeurt nog al veel, zo veel zelfs, dat wij hem nog al eens buiten laten.

— Genoeg. Roep uw ouders.

— Ik zou niet gaarne!

— En waarom niet?

— Omdat ik mijn ouders veel te gaarne zie.

— Dat is braaf van u, maar in dat geval moet ge toch gehoorzamen.

— Neen. Ik ken u niet.

— Ik zeg u dat ik van 't gerecht ben.

— Dat kan ik ook zeggen!

— Ik geef u mijn erewoord.

— En ik geef u mijn erewoord dat ik de koning van Engeland ben.

DEL LIBRO

JEAN GAILLARDI

LE POSTILLON A DISPARU

De indringer wilde zich boos maken, maar hij bezon zich op tijd.

— Het gaat hier om het leven en het belang van uw ouders, sprak hij.
Nu werd Bel meer gehoor.

— En wat hebben mijn ouders hier in dit geval te zien?

— Er is een moordenaar bij u in huis.

— Een moordenaar schrikte Bel op.

— Stil roep niet. Ik herhaal u dat het zeer dringend is.

— Maar wie geeft mij de verzekering dat ik hier niet met een list te doen heb en men mij in geen valstrik wil lokken.

— Moest dit het geval zijn dan waart ge al lang gekoord en gebonden. Ik zou geen medelijden met u hebben.

Bel dacht een ogenblik na en zei toen:

— Dat is waar ook.

Nu begon hij te begrijpen.

— Maar wie is de moordenaar?

— Dat zult ge aanstonds weten.

— Waar zit hij?

— Dat moeten wij van u weten.

— Wat een rare zaak! mompelde Bel. Maar hij zag dat het ernstig was.

Dicten, half bevreesd en half nieuwsgierig, wat dat toch beduiden mocht, klopte.

't Duurde niet lang of de boer riep:

— Ik ben het Dicten en...

— Noem mij niet, gebod de politieofficier snel en bevelend.

Maar de grendels waren al weg.

— Ge zijt getweën, hernam de landbouwer verbaasd.

— Spreek zacht! gebod de gerechtsdienaar. Ik ben een politieofficier. Waar slaapt Verplancke?

— Op de zolder, antwoordde Dicten.

— En hij is binnen?

— Ja, zei de boer, waarom komt gij in mijn huis?

In plaats van daarop een antwoord te geven, stak de politiedienaar zijn hoofd door de nog openstaande deur en liet een zacht geluid horen. Plotseling verschenen acht, tien mannen, allen wel gewapend. Huyghebaert en Dicten slaakten een kreet van schrik.

— Stil! gebod de gerechtsoverste. 't Is niet om u te doen, maar om de kerel daarboven. Verplancke is geen eerlijk man. Wijs ons, hoe wij gaan moeten, om hem te vangen. Maar geen gedruis!

De boer wees de trap. Stil slopen de mannen naar boven. 't Scheen, dat de verdachte iets gehoord had, want hij sprong juist zijn bed uit, toen de gewapende de kamer binnen drongen. Met ontstelde blikken staarde hij de soldaten aan.

— Ge zijt onze gevangene! riep de overste zijn hand op de schouder van de jonkman leggend.

— Gevangene, ik? hernam Verplancke met geveinsde verwondering. En waarom?

— Dat zal men u te Brugge wel zeggen, als ge 't niet weet. Maar het is u nog beter bekend dan ons.

Nog luid zijn onschuld volhoudende, trok Verplancke zijn klederen aan. Hij begreep wel, dat er hier te gehoorzamen viel.

— We hebben uw broeder ook al vast, hernam de overste.

De zager werd doodsbleek. Deze gelaatsverandering ontging de gerechtsdienaar niet. Nog meer was hij overtuigd, dat hij hier de hand op een lid der beruchte bende legde.

— We zijn slachtoffers van een misverstand, mijn ongelukkige broeder en ik, kermde Hendrik, die reeds het plan gevormd had zich als een onschuldige voor te doen en deze rol, zo lang mogelijk, vol te houden.

Weldra was hij gekleed. De soldaten voerden hem naar beneden. Daar stonden de boer, de vrouw en Dichten, allen verplet door deze onverwachte gebeurtenis.

— Wat heeft hij misdaan? vroeg Huyghebaert.

— Dat zal voor de rechtbank geopenbaard worden, antwoordde de overste. Ik heb u nog enige vragen te doen. Zeg niets dan de waarheid. Was Verplancke dikwijls 's nachts weg?

— 't Gebeurde nog al eens, want hij had de slechte gewoonte, dikwijls lang in de herberg te zitten. Wij gaan vroeg slapen en ge begrijpt, dat we geen zin hadden, ieder maal de deur te gaan openen. Op tijd is hier altijd regel en wet.

— En hoordet ge dan zijn geklop?

— O, hij wist dat we niet zouden openen en dus kwam hij gewoonlijk niet meer kloppen.

— En waar sliep hij dan?

— Volgens zijn zeggen, in de schuur.

— Hebt ge hem nooit gewantrouwd, en gedacht, wat hij 's avonds laat of 's nachts uitvoerde?

— Eerlijk gesproken, 'k heb er wel eens met mijn vrouw over geklapt.

— Maar baas! riep Verplancke met geveinsde droefheid.

— Zwijg! gebod de overste en tot de boer zei hij: Ga voort.

— Ja, ik heb wel eens gedacht: zou Hendrik eerlijk zijn? Maar omdat ik hem nooit op een diefstal betrapte, en hij altijd 's morgens trouw op zijn werk was, twijfelde ik niet aan zijn treffelijkheid.

— 't Is goed! vervolgde de overste

— En mag ik nu weer vrij? kermde de gevangene.

— Wel zeker niet. Ge gaat mee naar Brugge. Uw broer en gij weten meer van Bakelandt dan wij!

— Is zijn broer ook aangehouden? riep de landbouwer verschrikt.

— Ja, zei de overste kortaf. Komt, mannen, we vertrekken.

— Dichten, om de liefde Gods, kom me in de gevangenis eens bezoeken! sprak Verplancke, met de mouw in zijn ogen wrijvende. Ha, 't is toch erg zo aangehouden en voor een dief of moordenaar aanzien te worden!

— Misschien zal ik komen, beloofde de zoon.

— En breng wat tabak mee, hernam de schelm, denkend, hoe naïever hij zich aanstelde, hoe eerder men zijn onschuld aannemen zou.

De overste had dit spel doorgezien en hij bleef volkomen onverschillig.

— De bende vermindert met de dag! mompelde hij vrolijk. Als we nu maar eens Bakelandt konden vinden.

THE FIRST EDITION OF THE
HISTORY OF THE
HAKELANDT

JAN VAN CONTICH
JOHAN VERDIJCK

DE BENDE VAN
BAKELANDT

Deel II

ANTWERPEN
UITGEVERSFIRMA L. OPDEBEEK
1955